

Directeurswisseling

interview

MARCEL TAAL

De Stichting Duinbehoud heeft per 1 april 1995 een nieuwe directeur. Marc Janssen volgt Albert Salman op die zich, na twintig jaar werk voor de Nederlandse duinen, als secretaris-generaal van de EUCC (European Union for Coastal Conservation) volledig gaat wijden aan de bescherming van de Europese kusten. Marc Janssen werkt al sinds eind 1989 op het bureau van de Stichting Duinbehoud. DUIN kijkt met Albert terug op een leven vol duinen en vroeg aan beiden wat ze in de toekomst zien gebeuren.

Albert Salman is jarenlang het gezicht van Stichting Duinbehoud geweest. Vanaf de eerste acties, via de Werkgroep Berkheide en ook de Werkgroep Waterwinning, is hij bij het werk betrokken geweest. In 1975 werd geprotesteerd tegen de uitbreidingen van de oppervlakte-infiltratie in het duingebied Berkheide. Geheel onterecht, zoals ieder nu kan zien, werd dit afgeschreven als natuurgebied, ook door de toenmalige natuurbescherming. Wat ging daaraan vooraf?

Berkheide

Albert: "Er zijn altijd veel duinen in mijn leven geweest. Dat komt vooral omdat ik in Noordwijk ben opgegroeid. De duinen waren woest en spannend en daar voelde ik me erg toe aange trokken. Over zeldzame plantjes en beestjes maakte ik me minder zorgen. Het was een sport om zo veel en zo ver mogelijk in het gebied te komen zonder jaarkaart. Zo'n kaart voor de 'Zuidduinen', die nu de 'Coepelduinen' heten, kostte trouwens maar een gulden. Het was dus echt een spelletje. Mijn leraar biologie van de middelbare school nam ons ook wel eens mee, maar hij raadde me wel af zijn vak te gaan studeren. Gelukkig heb ik dat toch gedaan en al tijdens mijn eerste studiejaar kwam ik in contact

met een groepje ouderejaars. Zij gingen regelmatig naar de zuidduinen van Katwijk, om inventarisatiewerk te doen. Dat was Berkheide, voor mij een nieuw gebied. Bij die tochten, waarbij we zo diep mogelijk het duin introkken, stuitte we (in 1974) op een enorme vergraving. We dachten dat er een weg door het duin werd aangelegd, maar het bleken werken voor nieuwe waterwinning door de Leidse Duinwater Maatschappij te zijn. Zo begonnen de acties voor het duinbehoud.

Ik was daar erg bij betrokken en kwam in de beide werkgroepen waaruit de Stichting Duinbehoud is ontstaan, wat eigenlijk al een sleutelrol inhield. Zo ben ik als 'vanzelf' steeds meer de organisatie in gerold: Eerst de redactie van DUIN, toen secretaris van het bestuur en tenslotte schoof ik vanzelf op de halve arbeidsplaats die er vanaf 1 januari 1980 was."

Voorhoedefunctie

Ruim vijftien jaar later neem je afscheid als directeur van een kleine organisatie. Had je niet graag gezien dat de Stichting Duinbehoud in die jaren veel groter was geworden?

Albert: "Ik heb nooit geprobeerd de stichting zo groot mogelijk te laten worden. Volgens mij conflicteert dat ook met de voorhoedefunctie die we vooral in inhoudelijke zin vervullen. Wel heb ik me een tijdje ingezet om het aantal donateurs op een wat bescheidener manier omhoog te krijgen. Dit met het oog op de teruglopende zekerheid van de subsidiegelden. De inspanning die een inhoudelijk opererende club als wij zijn daarvoor moest leveren, was echter groot en het zou hoogstens een medewerker voor een paar uur per week kunnen opleveren. Het bestuur heeft toen besloten de zaak af te blazen.

Ik vind trouwens het inhoudelijke aspect van het werk het leukste. Dat was al zo in de begin-

Hiernaast: Albert Salman gaat de duinen in Europees perspectief beschermen (foto: Marcel Taal).

Geheel rechts: Van scholier in het Westduinpark tot directeur van de Stichting Duinbehoud (foto: Marcel Taal).

jaren, want ik liet me pas in het bestuur praten toen de koppeling van de vrij praktische taak van de secretaris met het redacteurschap van DUIN nodig was. Ook nu ervaar ik het 'managen' van een organisatie met een aantal medewerkers meer als een plicht die bij de directeursfunctie hoorde, dan als een uitdaging die me aantrekt. Ik wil mijn band met de Stichting Duinbehoud, want zo iets gaat toch nooit meer over, in de toekomst dan ook vorm geven door vanaf de zijlijn inhoudelijke adviezen te geven. Ik neem dus niet opnieuw in het bestuur plaats, maar ben nog wel inhoudelijk betrokken bij de Kustnota die het ministerie van Verkeer en Waterstaat op gaat stellen. Namens de Stichting Duinbehoud neem ik in de klankbordgroep plaats. Ik zal ook mijn werk bij de Werkgroep Berkheide niet opgeven. Nog altijd inventariseer ik een stukje Berkheide op broedvogels, al deel ik mijn kavel met twee anderen. In je vrije tijd vogelen met een stel enthousiaste vrienden is een goed tegenwicht voor de meer formele en bestuurlijke sfeer waar je als professionele natuurbeschermer nu eenmaal in terecht komt."

Het aandrazen van alternatieven voor oppervlakte-infiltratie heeft altijd een belangrijke rol gespeeld binnen de Stichting Duinbehoud (foto: Hanneke Mesters).

Europese duinen

Van het behoud van de Nederlandse duinen maakte Albert Salman de stap naar de bescherming van de hele Europese kust. Voor die overgang heeft hij de nodige tijd genomen. In 1987 werd het eerste Europese duinencongres georganiseerd, om het tien-jarig bestaan van de Stichting Duinbehoud te vieren. Daar is besloten de EUDC, wat later zou veranderen in de EUCC (European Union for Coastal Conservation), op te richten. Dat was het begin van een proces dat de Stichting Duinbehoud eerst haar voorzitter (in 1991) en nu dus haar directeur kostte. Albert: "Het begon met vakanties rond de Middellandse Zee waar we een schrikbarende vernietiging zagen van het duingebied. Ook maakten we 'studiereisjes' naar duingebieden in andere landen rond de Noordzee en dat leverde de nodige contacten op. De geschiedenis herhaalde zich voor mij. In mijn vrije uren werkte ik binnen een groep enthousiastelingen aan het van de grond krijgen van een 'Europees Duinbehoud'. Dat leidde pas halverwege 1991 tot de eerste medewerker bij de EUCC. Vanaf 1 januari 1992 betekende dat ook dat ik de helft van mijn werk bij Duinbehoud moest laten schieten. Er is toen een proces van afscheid nemen begonnen, waarbinnen het soms moeilijk was te kiezen tussen sterke inhoudelijke betrokkenheid en mijn verantwoordelijkheden als manager van twee organisaties.

Bestaansrecht

Als we terugblikken en vooruit kijken, wat zie je als de grootste successen en teleurstellingen en wat is het bestaansrecht van de Stichting Duinbehoud nu?

Albert: "De grootste successen zijn door ons in de beginfase behaald. Onze voorhoede-functie was toen het sterkst. Dat we in staat zouden zijn het overgrote deel van de nieuwe infiltratiewerken in het duingebied te stoppen leek ooit onvoorstelbaar. De directeur van de Gemeentewaterleidingen Amsterdam was destijds voorzitter van de Stichting Natuur en Milieu. We meenden te doen te hebben met een stel 'slechterikken' die niet alleen water, maar ook zichzelf infiltreerden in de natuur. Andere grote successen vind ik de overname van natuurvriendelijkere concepten die wij hebben gepushed. De Stichting Duinbehoud is als eerste regeneratie, zand-suppleties en diepinfiltratie gaan promoten. De term 'dynamisch handhaven', ter illustratie van het huidige kustverdedigingsbeleid, hebben wij geïntroduceerd.

Ik wil twee teleurstellingen noemen. Mijn eerste is het enorm lage tempo waarin de regeneratie zich voltrekt. Ik wijt dat aan enkele mensen die op sleutelposities zitten en de zaak stelselmatig vertragen. De andere teleurstelling is het circuit van Zandvoort. Het is toch ongelooflijk dat we iets, wat zoveel last veroorzaakt voor tienduizenden wandelaars en bovendien zo goed verplaatsbaar is, niet uit het duin hebben kunnen krijgen. Voor de toekomst is er nog een hoop te doen. De lange termijn visie voor de Nederlandse duinen, die we hebben neergelegd in 'Duinen voor de Wind', is nog lang niet overgenomen door de Nederlandse regering en lagere overheden. Pas als dat zo is, kan de Stichting Duinbehoud wat

Bij een pleidooi voor het tegengaan van verdroging door grondwaterwinning horen vochtige duinvalleien, zoals op de foto in de Buiten-Muy op Texel, waar de vleeskleurige orchis massaal bloeit (foto: Sietske Dijkse).

verder achterover gaan leunen. Misschien dat we dan op moeten treden als een kenniscentrum voor het Nederlandse duingebied."

Scepsis

Dat is een mening die Marc Janssen, de nieuwe directeur, deelt. Op dezelfde vraag antwoordde hij met scepsis richting overheden: "De rol van de Stichting Duinbehoud is pas overbodig als 'Duinen voor de Wind' is uitgevoerd, als we onze ideeën in een nota tegenkomen zijn we er nog niet. Er is in dit land namelijk een flink verschil tussen het formuleren van beleid en de realisatie ervan. Veel ambtenaren en bestuurders zien de nota's voor natuur en landschap als iets sectoraals dat meespeelt in afwegingsprocessen die soms nog opnieuw moeten plaatsvinden. Op dat punt en op het punt van het daadwerkelijk van de grond tillen van projecten is de inbreng van een club als de Stichting Duinbehoud nodig, totdat de uitvoering is afgerond. Ik wil ook niet dat we ons beperken tot het afschieten van luchtballonnetjes, maar ons ook bemoeien met de realisering van projecten. Zeker als ze een voorbeeldfunctie hebben, zoals het invoeren van dynamisch kustbeheer in de streek Bergen-Schoorl."

Marc Janssen is het nieuwe gezicht van de Stichting Duinbehoud, ook al is hij een oude bekende. Zijn wantrouwen over de uitvoering van de ecosysteemvisie is gebaseerd op de afgelopen jaren. Sinds 1989 werkt hij op het bureau van Duinbehoud en hij gaf ook inhoud aan het project dat in 1992 tot 'Duinen voor de Wind' leidde.

Sindsdien merkt hij hoeveel energie het kost om een stukje daarvan te realiseren. Daar ligt volgens hem nu de belangrijkste taak van Duinbehoud: "Het feit dat we die ecosysteemvisie hebben kunnen opstellen was het keerpunt voor de Stichting Duinbehoud. De wisseling van directeur, is dat, denk ik, veel minder. We zijn veranderd van actieclub naar een gespreks- en samenwerkingspartner van overheden, maar ook wa-

terleidingbedrijven. De gezichtsverandering die met de wisseling van directeur samengaat heb ik bovendien de afgelopen jaren al kunnen inzetten. Tijdens de periode dat Albert Salman voor de helft van de tijd aan de EUCC was 'uitgeleend', heb ik al veel van het externe beleid en de profilering overgenomen. Het echte 'managerswerk' ga ik er nu bij doen. De veranderingen zullen dan ook eerder intern merkbaar zijn. Zo ben ik bijvoorbeeld van plan, nog sterker dan voorheen, zaken projectmatig aan te pakken, inclusief de ouderwetse acties tegen aantastingen. Verder blijf ik graag inhoudelijk bezig, al zal ik wel dingen moeten laten schieten. Zo zal ik de eindredactie van DUIN overdragen, al voor het nummer waarin dit interview verschijnt."

Westduinpark

De oude en nieuwe directeur hebben blijkbaar de voorliefde voor het inhoudelijke aspect van de zaak gemeen. De band met het duingebied is voor Marc Janssen daarentegen wat later gekomen, hoewel hij toch al 17 jaar met de Stichting Duinbehoud is verbonden, eerst als bestuurslid en redacteur, later als medewerker.

Marc: "Mijn middelbare school stond vlak bij het Haagse Westduinpark en het duin was voor mij slechts een plek om je lunchtijd in door te brengen. Door een milieukunde-cursus tijdens mijn studie biologie kwam ik bij de Stichting Duinbehoud. Ik ben in de jaren daarna professioneel meer betrokken geweest bij het veenweidegebied, met name als lid van de Werkgroep Milieubeheer Leiden en als medewerker van de afdeling Milieubiologie van de Rijksuniversiteit Leiden. Daar werkte ik langdurig op deeltijd-banen en had wat ruimte om me in mijn vrije tijd op de duinen te oriënteren. Toen er ruimte kwam bij de Stichting Duinbehoud voor een vaste beleidsmedewerker had ik daar veel zin in. Dat heeft er wel voor gezorgd dat ik nu tijdens mijn werk en in mijn vrije tijd met hetzelfde bezig ben. Voor de afwisseling probeer ik nu wat vaker in de polder te fietsen, vooral als ik op de racefiets stap om m'n conditie op peil te houden."

Geheel rechts: In den beginne was er een Stichting Duinbehoud en Waterwinning. Deze laatste toevoeging geeft aan waarom de Stichting Duinbehoud ooit in het leven is geroepen (foto: Stichting Duinbehoud).